

Makale Bilgisi: Eker, İ. ve Altın, E. H. (2025). Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:12, Sayı:1, ss.198-226	Article Info: Eker, İ. ve Altın, E. H. (2025). Adaptation of the Collective Narcissism Scale into Turkish. DEU Journal of Humanities, Volume:12, Issue:1, pp.198-226
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
DOI: 10.69878/deuefad.1557846	DOI: 10.69878/deuefad.1557846
Gönderildiği Tarih: 29.09.2024	Date Submitted: 29.09.2024
Kabul Edildiği Tarih: 08.02.2025	Date Accepted: 08.02.2025

KOLEKTİF NARSİSİZM ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI

İrem Eker*, Emin Haktan Altın**

ÖZ

Kolektif narsisizm, bir grubun üyelerinin kendi gruplarının mükemmel olduğuna fakat diğer diğer gruplar tarafından yeterince takdir edilmediğine ilişkin inançlarını yansıtmaktadır. Son yıllardaki çalışmalar kolektif narsisizmin grup içi ve gruplar arası ilişkilerin yanı sıra siyaset psikolojisi alanında da olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Mevcut çalışmada Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin uzun ve kısa formlarını Türkçeye uyarlamak ve psikometrik özelliklerini değerlendirmek amacıyla iki örnekleme ($n_{\text{Örnekleme-1}} = 231$, $n_{\text{Örnekleme-2}} = 495$) ulaşılmıştır. Ölçeğin yakınsak geçerliğini test etmek amacıyla Örnekleme-1'deki katılımcılara Sosyal Kimlik; Örnekleme-2'deki katılımcılara ise Kör Vatanseverlik, Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Sağ Kanat Yetkecilik Ölçekleri uygulanmıştır. Ölçeğin yordayıcı geçerliği ise Örnekleme-1'de Sembolik Önyargılar, Örnekleme-2 de ise Tehdit Ölçeği ile test edilmiştir. Ölçeğin hem uzun (Örnekleme-1) hem de kısa formu (Örnekleme-2) için yüksek iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizleri ölçeğin iki formunun da tek faktörlü bir yapı gösterdiğine işaret etmektedir. Kolektif narsisizm yakınsak geçerlik kapsamında ölçülen değişkenlerle pozitif yönde ilişkiler göstermiştir. Kolektif narsisizm yordayıcı geçerlik bağlamında ölçülen değişkenleri ise diğer araştırma değişkenlerinden bağımsız olarak yordamıştır. Bu bulgular doğrultusunda, Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin Türkiye örnekleminde de kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: kolektif narsisizm, sosyal kimlik, önyargı, tehdit, ölçek uyarlama

* Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, iremeker@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6277-8836

** Uzman Psikolog, ehaktanaltin@gmail.com, ORCID: 0009-0007-9416-4864

ADAPTATION OF THE COLLECTIVE NARCISSISM SCALE INTO TURKISH

ABSTRACT

Collective narcissism reflects the conviction that one's in-group is great, yet underappreciated by other groups. Recent research has demonstrated that collective narcissism has negative implications for intra- and inter-group relations as well as political psychology. In the current study, we recruited two samples ($n_{\text{Sample-1}} = 231$, $n_{\text{Sample-2}} = 495$) to adapt the short and long forms of the Collective Narcissism Scale into Turkish and evaluate their psychometric properties. To test the convergent validity of the scale, we administered the Social Identification Scale to Sample-1, and measures of Blind Patriotism, Social Dominance Orientation, and Right-wing Authoritarianism to Sample-2. The predictive validity of the scale was tested using measures of Symbolic Prejudice (Sample-1) and Threat (Sample-2). Both long (Sample-1) and short form (Sample-2) of the scale showed high internal consistency coefficients. Confirmatory factor analyses yielded a one-factor solution for both forms of the scale. Collective narcissism was positively associated with all the variables that were measured for convergent validity. Collective narcissism also predicted the variables that were assessed in the context of predictive validity, independently of the other variables in the research. Therefore, we conclude that the Collective Narcissism Scale is a reliable and valid measurement tool that can be used with samples coming from Turkey.

Keywords: collective narcissism, social identification, prejudice, threat, scale adaptation

1. GİRİŞ

Sosyal kimlik kuramı (Tajfel ve Turner, 1979) sosyal psikoloji alan yazınında grup süreçlerinin, gruplar arası tutum ve davranışların anlaşılması için bir temel oluşturmaktadır. Hem Sosyal kimlik kuramı (Tajfel ve Turner, 1979), hem de bu kuramla ilişkili olan Sosyal kategorizasyon kuramı (Turner, 1985) bireysel ve sosyal kimlik arasında bir ayrım yapmaktadır. Bu ayrıma göre sosyal kimlik “bireyin benlik algısının, belli sosyal gruplara ait olduğu bilgisinden ve bu aidiyetlere yüklediği değerden ve duygusal anlamlılıktan gelen parçası” (Tajfel, 1981; s. 255) olarak tanımlanmaktadır. Grup üyeliğine dayalı bu bilişsel sınıflandırmalar ve ait olunan gruba (iç grup) yönelik olumlu hisler, ait olunmayan gruplara (dış grup) yönelik olumsuz tutumları ve davranışları ortaya çıkarabilmektedir (Brown, 2000; Ellemers ve ark., 1999; Tajfel ve Turner, 1979). Buradan yola çıkarak, özellikle iç grubayla özdeşleşmesi (sosyal kimliği) daha *güçlü* olan üyelerin, dış gruplara daha ayrımcı bir şekilde yaklaşmaları beklenebilir (Brown, 2000; c.f. Brewer, 1999).

Buna karşın diğer kuramsal bakış açılarından gelen araştırmacılar, gruba özdeşleşmenin farklı *türleri* olduğunu ve dış gruplara yönelik olumsuz

tutum ve davranışların özdeşleşme düzeyinin gücünden değil, *türünden* etkilendiğini öne sürmektedir (örn., Kosterman ve Feshbach, 1989; Schatz ve ark., 1999; Rocccas ve ark., 2006). Bu bakış açılarına göre grupla özdeşleşmenin bazı türleri gruplar arası ilişkilerdeki olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda daha düşmancıdır (Golec de Zavala ve Schatz, 2013). Alan yazında grupla özdeşleşmenin düşmancıl türleri üzerine yapılan ayrımlardan biri de kolektif narsisizm (Golec de Zavala ve ark., 2009) kavramına işaret etmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde, kolektif narsisizmin gruplar arası ve grup içi ilişkiler ile siyasi tercihler gibi çeşitli alanlarda olumsuz nitelendirilebilecek etkileri (örn., önyargılar, düşmanca tutumlar, popülizm, iç gruba sadakatsizlik) olduğu görülmektedir (detaylı bazı derlemeler için bkz., Cislak ve Cichocka, 2023; Eker, 2023; Golec de Zavala ve ark., 2019). Kolektif narsisizm ülkemizde yürütülen bazı ampirik çalışmalarda ölçülmüş olsa da (Bagci ve ark., 2022, 2023; Cevizoğlu, 2018; Kaval, 2021), Türkçe sosyal psikoloji alan yazınında Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin psikometrik özelliklerine ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kolektif narsisizmin araştırmacılara sağladığı geniş çalışma alanı (Cislak ve Cichocka, 2023) göz önünde bulundurulduğunda, bu kavrama ilişkin bir ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin belirlenmesi oldukça önemli görünmektedir. Bu doğrultuda, mevcut çalışmada Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin hem uzun hem de kısa formunun geçerlik ve güvenilirliğinin Türkiye örnekleminde test edilmesi amaçlanmıştır.

1.1 Kolektif Narsisizm

Kolektif narsisizme ilişkin kuramsal açıklamalar (Golec de Zavala ve ark., 2009) Frankfurt Ekolü düşünürlerinden Adorno (1963/1998) ve Fromm'un (1973) yazınlarının modernleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kurama göre kolektif narsisizm mükemmel bir iç grubun, diğer gruplar tarafından yeterince takdir edilmediği yönündeki inançları yansıtmaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2019). Grup üyelerinin bu büyülenmeci inançlarını devam ettirebilmeleri dış grupların onayına bağlıdır. Bu sebeple, gruplarıyla bu türde özdeşim kuran üyeler için, diğerlerine iyi bir imaj sergilemek önemlidir (Cichocka, 2016). Tüm bu hassasiyetler sebebiyle, grubun hak ettiği düşünülen onayı elde etmek kolektif narsisizme özgü temel bir kaygıdır (Golec de Zavala ve ark., 2019).

Kolektif narsisizmin kökenine ilişkin kuramsal çerçeve, bu özdeşleşmenin grup üyelerinin bireysel yetersizlikleri için telafi edici (compensatory) olduğunu öne sürmektedir (Cichocka, 2016). Buradan yola çıkarak yürütülen deneysel ve boylamsal araştırmaların sonuçlarına göre kontrol (Cichocka ve ark., 2018; Marchlewska ve ark., 2020) ve benlik saygısı ihtiyaçları (Golec de Zavala ve ark., 2020) bireysel anlamda doyurulmadığında bireylerin kolektif narsisizm düzeyleri artmaktadır. Ancak bireysel yetersizlikler karşısında yükselen kolektif narsisizm düzeyinin, grup

üyelerinin deneyimlediği bu eksiklikleri zaman içinde doyurmadığı görülmektedir (Cichocka ve ark., 2018; Golec de Zavala ve ark., 2020). Bu bulgulara ek olarak, daha güncel araştırmalarda bireysel düzeyde kaygılı bağlanma örüntüsüne sahip olmanın da daha fazla kolektif narsisizm yordadığı bulunmuştur (Marchlewska ve ark., 2024).

Kolektif narsisizmin kökeninde yatan ve bireysel yetersizlikleri işaret eden bulgulardan yola çıkılarak, bu kimlik türü söz konusu olduğunda bireysel düzeydeki narsisizmin (trait narcissism) gruba yansıtılıyor olduğu düşünülebilir (Cislak ve Cichocka, 2023; Sedikides, 2021). Ancak bireysel narsisizmden farklı olarak kolektif narsisizm söz konusu olduğunda idealize edilen nesne bireyin kendisi değil, özdeşim kurduğu sosyal gruptur (Fromm, 1973; Golec de Zavala ve ark., 2009). Diğer bir deyişle, grup üyeleri abartılı sevgilerini iç gruba yöneltmekte ve iç grubu idealize etmektedir (Cislak ve Cichocka, 2023). Bu anlamda, Kolektif Narsisizm Ölçeği oluşturulurken bireysel narsisizm ölçekleri temel alınsa da (Emmons 1987; Raskin ve Terry, 1988), esas odak noktasının gruplar olduğu görülmektedir (örnek madde “*Grubumun hak ettiği saygıyı görmesi konusunda ısrarcıyım*”, Golec de Zavala ve ark., 2009).

Kolektif Narsisizm Ölçeği doğrudan belli bir grubu referans göstermediğinden bu kavramın ölçümü çeşitli gruplar düzeyinde yapılabilmektedir. Alan yazına bakıldığında, kolektif narsisizmin millet/ulus (Golec de Zavala ve ark., 2013b; Golec de Zavala ve ark., 2016), etnik köken (Bagci ve ark., 2023), futbol takımı (Larkin ve Fink, 2019), dini mezhep (Eker ve ark., 2023), siyasi parti (Bocian ve ark., 2021) ve cinsiyet kategorileri (örn., kadın ve erkek, Górska ve ark., 2020) gibi farklı gruplar düzeyinde ölçüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda, ölçek maddelerindeki “grup” ifadeleri araştırmacıların ele aldığı sosyal kategori ile değiştirilebilmektedir. Kolektif narsisizmi hali hazırda var olan pek çok grup düzeyinde ölçmek mümkün olsa da, araştırmacılar bu kimliği araştırırken genellikle uluslara odaklanmışlardır (Golec de Zavala ve ark., 2019). Kolektif Narsisizm Ölçeği’ne ilişkin orijinal çalışmada kavramın ulus düzeyinde incelenmesinden yola çıkılarak (Golec de Zavala ve ark., 2009) mevcut çalışmada da kolektif narsisizm ulusal iç grup (Türkler) referans gösterilerek ölçülmüştür. Bu düzeyde ölçülen kolektif narsisizm ulusal grupla (ulusla) özdeşleşme¹, kör vatanseverlik (yurtseverlik), sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik gibi değişkenler ile de ilişkilidir (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2019). İlerleyen alt başlıklarda kolektif narsisizmin bu değişkenler ile ilişkilerinin doğası açıklanmış ve çalışmanın bu ilişkilere dair hipotezlerine yer verilmiştir.

¹ Kolektif narsisizm ve grupla özdeşleşme arasındaki ilişki yalnızca ulusal gruplarla sınırlı değildir. Bu kavramlar farklı gruplar referans alınarak ölçüldüklerinde de aralarında olumlu yönde ilişkiler görülmektedir (örn., Bocian ve ark., 2021; Eker ve ark., 2023; Górska ve ark., 2020).

1.1.1. Kolektif Narsisizm, Grupla Özdeşleşme ve Kör Vatanseverlik

Sosyal kimlik kuramı geleneğinden yola çıkan araştırmacılar, grupla özdeşleşmenin grubun üye için *önemi*, üyenin diğer üyelerle olan *bağları* ve üyeliğe atfettiği olumlu *duygular* bileşenlerini içerdiğini öne sürmektedir (Cameron, 2004). Benzer bir şekilde, Leach ve arkadaşları (2008) da özdeşleşmenin üyenin diğer iç grup üyelerine yönelik hissettiği bağları, iç grubun üye için önemini ve üyenin iç grubun üyesi olmaktan duyduğu memnuniyeti kapsadığını belirtmekte ve bu bileşenleri grup düzeyinde benlik yatırımı (group-level-self-investment) olarak adlandırmaktadır. Kolektif narsisizm bir gruba yönelik olumlu hisleri yansıttığından, grupla özdeşleşmeyi daha nötr ifadelerle değerlendiren ölçekler (Cameron, 2004; Leach ve ark., 2008) ile pozitif yönde ilişkiler göstermektedir (Cichocka ve ark., 2016; Golec de Zavala ve ark., 2013b; Marchlewska ve ark., 2020). Her ne kadar hem kolektif narsisizm hem de grupla özdeşleşme bir gruba ilişkin olumlu değerlendirmeleri yansıtırsa da, bu değerlendirmelerin doğası farklı olmaktadır (Marchlewska ve ark., 2020). İç gruba yönelik olumlu hisler kolektif narsisizm söz konusu olduğunda grubun ayrıcalıklı/üstün konumunun vurgulanmasını ve olumlu bir şekilde onaylanması ihtiyacını işaret ederken, grupla özdeşleşme söz konusu olduğunda grubun üyesi olmaktan duyulan genel memnuniyeti işaret etmektedir (Cichocka, 2016). Buradan yola çıkarak, mevcut çalışmada yakınsak geçerlik kapsamında ilk olarak ulusal düzeydeki kolektif narsisizm ve ulusal grupla özdeşleşme arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Alan yazın ile benzer şekilde, bu çalışmada da kolektif narsisizm ve ulusal grupla özdeşleşme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olması beklenmektedir (H1a).

Grupla özdeşleşmenin farklı türleri olduğunu vurgulayan araştırmacılar ise doğrudan ulusal aidiyete odaklanmakta ve bu türleri ulusun baskınlığını ya da yüceltilmesini devam ettirmeye hizmet eden güçlü söylemler ve hisler açısından ayrıştırmaktadır (örn., milliyetçilik, Kosterman ve Feshbach, 1989; ulusu yüceltme, Roccas ve ark., 2006). Bir ülkeye yönelik katı bağları yansıtan kör vatanseverlik kavramı da bu tarzda bir ayrımı işaret etmektedir (Schatz ve ark., 1999). Ülkeleriyle bu şekilde özdeşim kuran kişiler sorgusuz bir şekilde ülkelerinin eylemlerini destekleme eğiliminde olmaktadır. Kör vatanseverlik ve ulusal kolektif narsisizm, özdeşim kurulan ülkeye karşı eleştirel olmama açısından ortaklaşmaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2009). Fakat, kör vatanseverlik ülkeye yönelik eleştirilerden kaçınma ile ilişkiliyken, ulusal kolektif narsisizm ülkeye dışardan gelen eleştirilere aşırı duyarlı olma eğilimi ile ilişkilidir (Golec de Zavala ve ark., 2019). Yine de kolektif narsisizm ulusa atıfta bulunarak ölçüldüğünde kör vatanseverlik ile pozitif ilişkiler göstermektedir (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2016). Bu doğrultuda, kolektif narsisizmin yakınsak geçerliğini belirlemek üzere kör vatanseverlik ile ilişkisi de incelenmekte ve var olan

araştırma bulgularından yola çıkılarak kolektif narsisizm ve kör vatanseverlik arasında pozitif bir ilişki olması beklenmektedir (**H1b**).

1.1.2. Kolektif Narsisizm, Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Sağ Kanat Yetkecilik

Ulusal kimlik referans alınarak ölçülen kolektif narsisizm aynı zamanda sosyal psikoloji alan yazınında sıklıkla ele alınan sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik gibi sosyo-politik inançlar ile de pozitif ilişkiler göstermektedir (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2013a, 2013b). Sosyal baskınlık yönelimi, gruplar arası eşitsizliği ve toplumun baskın grupların lehine belli hiyerarşiler çerçevesinde organize edilmesini destekleme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Sidanius ve Pratto, 1999). Hem kolektif narsisizm hem de sosyal baskınlık yönelimi, grup üyelerinin grubun üstünlüğü konusundaki inançlarını yansıtmaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2009). Ancak sosyal baskınlık yönelimi daha yüksek olan kişiler için gruplar arası hiyerarşilerin sürdürülmesi ve eşitliğe karşı olma özellikle önemliyken, kolektif narsisizm düzeyi yüksek olan kişiler için var olan asimetric ilişkilerin sürdürülmesi belirgin bir önem taşımamaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2019). Grupla narsisist bir özdeşim kuran üyeler için özellikle önemli olan şey, grubun dış gruplara sergilediği olumlu imajdır (Cichocka, 2016).

Sağ kanat yetkecilik ise bireylerin otoriteye ve bir toplumun geleneksel yaşam tarzlarına bağlılık dereceleri ile toplumsal normlardan sapan kişilere yönelik düşmanca hislerini anlatmaktadır (Altemeyer, 1998). Hem sağ kanat yetkecilik hem de kolektif narsisizm iç grubun sargın ve homojen olması yönündeki kaygılar açısından ortaklaşmaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2009). Farklı olarak, istenen sargınlık ve homojenlik sağ kanat yetkecilik açısından grup içi düzeni işaret ederken, grupla narsisist özdeşim kuran üyeler için grubun ayrıcalıklı/üstün konumunun tekrar onaylanması anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle, kolektif narsisizm açısından sargın ve birbirine benzeyen (homojen) üyelerden oluşan bir iç grup, o grubun “üstün karakterinin ve özünün” bozulmamış olmasını yansıtmaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2019). Bu anlamda, yakınsak geçerlik kapsamında kolektif narsisizm ile sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik arasındaki ilişkileri de incelemenin uygun olacağı düşünülmüştür. Alan yazındaki açıklamalardan ve ampirik araştırma sonuçlarından yola çıkarak kolektif narsisizm ile sosyal baskınlık yönelimi (**H1c**) ve sağ kanat yetkecilik (**H1d**) arasında pozitif yönde ilişkiler olması beklenmektedir.

Grupla kurulan bir tür düşmancıl özdeşleşme olan kolektif narsisizm ulusla özdeşleşme, sağ kanat yetkecilik ve sosyal baskınlık yönelimi gibi değişkenlerle ilişkili olmasının yanı sıra grup temelli çıktılarının anlaşılması için de önemlidir. Bu alandaki çalışmalar, grupla narsisist özdeşim kuran üyelerin diğer grup üyelerine nasıl davrandıklarına (örn., Cichocka ve ark., 2022a; Gronfeldt ve ark., 2023), dış gruplara yönelik tutum ve hislerine (örn., Golec

de Zavala ve ark., 2013b, 2016) ve çeşitli siyasi tercihlerine (örn., Lantos ve Forgas, 2021; Marchlewska ve ark., 2018) odaklanmaktadır. Mevcut çalışma kapsamında test edilmek istenen bir diğer geçerlik türü olan yordayıcı geçerlik de kolektif narsisizmin bu alanlardaki etkileri ile bağlantılıdır. Bu sebeple, ilerleyen alt başlıkta kolektif narsisizm ve çıktıları değerlendirilmektedir. Kolektif narsisizm ile ilgili araştırmaların oldukça geniş bir konu alanına işaret ettiği göz önünde bulundurulduğunda, mevcut çalışmada kavramın yalnızca gruplar arası ilişkilere olan etkisine odaklanılmaktadır.

1.1.3. Kolektif Narsisizm ve Gruplar Arası İlişkiler

Kolektif narsisizm ile ilgili erken dönem araştırmalar genellikle bu özdeşleşme türünün gruplar arası ilişkiler açısından ortaya çıkardığı sonuçlara odaklanmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen bulgular, kolektif narsisizmin gruplar arası önyargıları tutarlı bir şekilde yordadığına işaret etmektedir. Örneğin, Amerikalı ve Çinli katılımcılar arasında ulus referans gösterilerek ölçülen kolektif narsisizm, bu katılımcıların birbirlerine yönelik karşılıklı önyargılarını yordamaktadır (Cai ve Gries, 2013). Başka bir çalışmanın bulgularına göre ise, Polonyalı katılımcılar arasında artan ulusal kolektif narsisizm Almanlara, Ruslara ve Ukraynalılara yönelik olumsuz tutumları yordamaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2013b; Marchlewska ve ark., 2020). Ek olarak, ulusal kolektif narsisizm düzeyi daha yüksek olan kişiler, başka ülkelerin geçmişte kendi ülkelerine yaptıkları olumsuz eylemleri affetmeme eğilimindedirler (Golec de Zavala ve ark., 2009; Hamer ve ark., 2018). Bu araştırmalar, ulusal düzeydeki kolektif narsisizmin özellikle ortak bir geçmişi olan ülkeler arasındaki önyargılar ve olumsuz ilişkiler için belirleyici olabileceğine işaret etmektedir. Grupla narsisistik özdeşleşme bir toplumda birlikte yaşayan farklı gruplara yönelik önyargılar ile de ilişkili görülmektedir. Örneğin, ulusal kolektif narsisizmin göçmenlere ve farklı etnik ya da dini kökenden olan vatandaşlara yönelik önyargıları da yordadığı bulunmuştur (Bagci ve ark., 2023; Cichocka ve ark., 2022b; Dyduch-Hazar ve ark., 2019; Golec de Zavala ve Cichocka, 2012; Górska ve ark., 2020; Lyons ve ark., 2010).

Yine gruplar arası ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda kolektif narsisizmin iç gruba yönelik artmış tehdit algısı ile ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin, ulusal kolektif narsisizm düzeyinin artması, katılımcıların kültürlerine yönelik daha fazla tehdit algılamaları ile ilişkili bulunmuştur (Gries ve ark., 2015). Benzer bir şekilde ulusal kolektif narsisizm ülkeye ilişkin artan sembolik (örn., değerler) ve gerçekçi tehdidi (örn., maddi kaynaklar) yordamaktadır (Guerra ve ark., 2022). Aynı zamanda ülkenin imajına ilişkin aşırı duyarlılık sebebiyle, ulusal kolektif narsisizm ülkeye yönelik şakalara ya da eleştirilere aşırı tepki verme eğilimini de yordamaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2016; Marchlewska ve ark., 2020).

Görüldüğü üzere, kolektif narsisizm dış gruplara güvenmemeyi ve iç gruba yönelik artmış tehdit algısını da beraberinde getirmektedir (Cislak ve Cichocka, 2023). İç grubun takdir edilmesi hususundaki hassasiyet, iç gruba ilişkin yüksek derecede duyarlılık ve dış grupların kötücül niyetleri olduğu şeklindeki değerlendirmeler kolektif narsisizm ile önyargılar ve tehdit algısı arasındaki ilişkilerin temelini oluşturmaktadır (Cichocka, 2016). Bu bağlamda, Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin yordayıcı geçerliğini ortaya koyabilmek üzere kolektif narsisizm ile sembolik önyargılar ve gruplar arası tehdit algısı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Alan yazından elde edilen bilgiler göz önünde bulundurulduğunda kolektif narsisizmin sembolik önyargıları (**H2a**) ve kültürel tehdidi (**H2b**) pozitif yönde yordaması beklenmektedir.

2.Yöntem

2.1 Katılımcılar

Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin uzun ve kısa formunun Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla iki farklı örneklemden veri toplanmıştır. Örneklem-1'deki katılımcılar üniversite öğrencilerinden, Örneklem-2'deki katılımcılar ise yetişkin bireylerden oluşmaktadır. Etnik ve ulusal özdeşleşme açısından kendini Türk olarak tanımlıyor olmak her iki örnekleme de katılımcı olma kriteri olarak belirlenmiştir. Bu sebeple, çalışmanın asıl sorularına geçmeden önce katılımcılardan ait hissettikleri etnik ve ulusal grubu belirtmeleri istenmiştir. Örneklem-2'de daha fazla ölçek kullanıldığından katılımcılara ayrıca iki dikkat sorusu yöneltilmiştir. Bu örnekleme verilerinin analizlere dahil edilmesinde katılımcıların dikkat sorularından en az bir tanesini doğru cevaplamaları da ek bir kriter olarak alınmıştır. Ham veri setleri incelendiğinde Örneklem-1 için 275, Örneklem-2 için 606 katılımcının araştırma sorularına yanıt verdiği görülmektedir. Örneklem-1'de belirtilen kriter doğrultusunda 231 (179 kadın, 41 erkek, 11 cinsiyetini belirtmek istemeyen) katılımcı bulunmaktadır. Bu örneklemdaki katılımcıların yaşları 18 ve 35 arasında değişmektedir (*Ort.* = 20.65, *SS* = 2.22). Örneklem-2'de ise belirtilen kriterler doğrultusunda 495 (280 kadın, 191 erkek, 24 cinsiyetini belirtmek istemeyen) katılımcı yer almaktadır. Bu örneklemdaki yaş aralığı 18 ve 73 arasında değişmektedir (*Ort.* = 29.14, *SS* = 10.67).

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırma hipotezlerinden **H1a** ve **H2a** Örneklem-1'de; **H1b**, **H1c**, **H1d** ve **H2b** ise Örneklem-2 de test edilmiştir. Bu doğrultuda, aşağıda belirtilen veri toplama araçları arasından Sosyal Kimlik ve Sembolik Önyargılar Ölçekleri Örneklem-1'de uygulanmıştır. Vatanseverlik (Yurtseverlik) Tutum Ölçeği ile Sosyal Baskınlık Yönelimi, Sağ Kanat Yetkecilik ve Tehdit ölçekleri ise Örneklem-2'de uygulanmıştır. Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin uzun formu Örneklem-1'de, kısa formu ise Örneklem-2'de kullanılmıştır. Ek olarak, her iki örnekleme de demografik bilgi formu kullanılmıştır.

2.2.1. Kolektif Narsisizm Ölçeği

Golec de Zavala ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen bu ölçek, iç grubun eşsiz olduğuna fakat diğer gruplar tarafından yeterince takdir edilmediğine ilişkin inançları ölçmektedir. Mevcut araştırma kapsamında gerekli izin ölçek geliştirme makalesinde yer alan ikinci yazardan kişisel e-posta ile alınmıştır. Ölçeğin Türkçeye çevirisi çeviri-tekrar çeviri yöntemi ile yapılmış ve bunun için iki uzman sosyal psikologtan yardım alınmıştır. Ardından araştırmanın yazarları çeviriyi Türkçeye uygunluk ve anlam açısından tekrar kontrol ederek ölçeği son haline getirmişlerdir (Tablo 1). Mevcut çalışmada ölçek maddelerinde yer alan ‘grup’ ifadeleri yerine ‘Türk’ ya da ‘Türkler’ kelimeleri kullanılmıştır. Orijinal çalışmalar incelendiğinde ölçeğin uzun formunun dokuz, kısa formunun ise beş maddeden oluştuğu (bkz., Tablo 1); her iki formun da tek faktörlü bir yapı gösterdiği görülmektedir (Golec de Zavala ve ark., 2009). Ölçek mevcut çalışmada, uzun formunun test-tekrar test güvenirliğinin belirlenmesi amacıyla Örneklem-1’de yer alan 119 katılımcıya yaklaşık dört hafta sonra tekrar uygulanmıştır. Orijinal çalışmalarda ölçeğin iç tutarlık katsayıları uzun form için .74 ve .80, kısa form için ise .80 ve .84 arasında değişmektedir (Golec de Zavala ve ark., 2009). Ölçek maddeleri, 7’li Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = *Hiç katılmıyorum*, 7 = *Tamamen katılıyorum*) kullanılarak yanıtlanmaktadır.

2.2.2. Sosyal Kimlik Ölçeği

Orijinali Leach ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen bu ölçek, Türkçe’ye Balaban (2013) tarafından Türk kimliği açısından uyarlanmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğin *Grup Düzeyinde Benlik Yatırımı* alt boyutu, katılımcıların ulusla özdeşleşme düzeylerini belirlemek üzere kullanılmıştır (örnek madde, “*Türklerle aramda bir bağ olduğunu hissediyorum*”). Bu alt boyut 10 maddeden oluşmaktadır ve 7’li Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = *Kesinlikle katılmıyorum*, 7 = *Kesinlikle katılıyorum*) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Kullanılan alt boyutun iç tutarlılık katsayısı ise mevcut çalışma için .92’dir.

2.2.3. Vatanseverlik (Yurtseverlik) Tutum Ölçeği

Bu ölçek Schatz ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye Yazıcı ve Yazıcı (2010) tarafından uyarlanmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğin 10 maddelik *kör vatanseverlik* alt boyutu kullanılmıştır (örnek madde “*Türkiye’yi tüm kalbiyle desteklemeyen insanlar başka bir yerde yaşamalıdır*”). Ölçeğin maddeleri 5’li Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = *Hiç katılmıyorum*, 5 = *Tamamen katılıyorum*) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında iç tutarlılık katsayısı bu alt boyut için .76 iken, mevcut çalışma için .86’dır.

2.2.4. Sosyal Baskınlık Yönelimi Ölçeği

Pratto ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe uyarlaması (Karaçanta, 2002) kullanılmıştır. Ölçek 16 maddeden oluşmaktadır (örnek madde, “Siz ne dersiniz deyin, bazı gruplar diğerlerinden daha değerlidir”) ve 7’li Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = Kesinlikle katılmıyorum, 7 = Kesinlikle katılıyorum) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında iç tutarlık katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ise iç tutarlık katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

2.2.5. Sağ Kanat Yetkecilik Ölçeği

Altemeyer (1998) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe uyarlaması (Güldü, 2011) kullanılmıştır. Orijinali 22 maddeden oluşan ölçek (örnek madde, “Ülkemizin, bütünlüğümüze kasteden radikal yönelimleri ve kötülükleri ortadan kaldırmak için ne gerekiyorsa yapabilecek güçlü bir lidere ihtiyacı var”), 9’lu Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = Hiç katılmıyorum, 9 = Tamamen katılıyorum) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe formu ise 18 madde üzerinden puanlanmakta olup, bu form için iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur (Güldü, 2011). Ölçeğin mevcut örneklemdeki iç tutarlık katsayısı ise .79’dur.

2.2.6. Sembolik Önyargılar Ölçeği

Orijinali McConahay ve arkadaşları (1981) tarafından geliştirilen bu ölçek, Türkçeye Kürtlere yönelik sembolik önyargılar bağlamında uyarlanmıştır (Cingöz-Ulu, 2008, örnek madde “Kürtlerin sesi gereğinden fazla çıkıyor”). Ölçek, toplam 10 maddeden oluşmaktadır ve 5’li Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = Hiç katılmıyorum, 5 = Tamamen katılıyorum) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Türkçe uyarlama çalışmasında .87 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmadaki iç tutarlık katsayısı ise .73 olarak hesaplanmıştır.

2.2.7. Tehdit Ölçeği

Stephan ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen bu ölçek, Balaban (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Mevcut çalışmada ölçeğin kültürel tehdit alt boyutunda yer alan dört madde Suriyeliler referans gösterilerek kullanılmıştır (örnek madde “Suriyeliler, yaşam tarzı açısından Türklere benzemezler”). Ölçek 5’li Likert tipi derecelendirme ölçeği (1 = Hiç katılmıyorum, 5 = Tamamen katılıyorum) kullanılarak yanıtlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında, kültürel tehdit alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .83 olarak raporlanmıştır. Mevcut çalışmada ise bu alt boyut için iç tutarlık katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

2.2.8. Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla her iki örnekleme de yaş, cinsiyet (0 = *erkek*, 1 = *kadın*) ve siyasi görüş (1 = *aşırı derecede sol*, 5 = *aşırı derecede sağ*) soruları yöneltilmiştir. Örnekleme 2’de eğitim seviyesi (1 = *ilkokul*, 7 = *doktora*) de bu demografik bilgilere dahil edilmiştir. Geçmiş çalışmalarda kolektif narsisizm ile bu değişkenler arasında ilişkiler bulunduğundan (Marchlewska ve ark., 2024) analizler demografik bilgiler için kontrol edilmiştir.

2.3. İşlem

Çalışmanın etik izni veri toplamaya başlamadan önce Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan alınmıştır (tarih: 22.03.2023, protokol no: 230036/karar no: 42). Araştırma Örnekleme-1 için üniversite öğrencilerine sınıf ortamında duyurulmuş ve veriler Qualtrics programı üzerinden toplanmıştır. Örnekleme-2’ye ise araştırmacılar sosyal medya hesapları aracılığı (örn., Twitter ve Instagram) ile ulaşmışlar ve veriler SurveyMonkey programı üzerinden toplanmıştır. Örnekleme-1’deki katılımcılara teşvik olarak, üniversitede aldıkları bir ders için ek puan verilirken, diğer örnekleme katılımcılara herhangi bir teşvik verilmemiştir. Veri toplamaya başlamadan önce tüm katılımcılar araştırmanın kapsamı hakkında yazılı olarak bilgilendirilmiş ve katılımcıların gönüllü katılım onamları alınmıştır. Katılımcılar çalışma bittikten sonra da çalışma hakkında tekrar bilgilendirilmiştir.

2.4 Veri Analizi

İlk olarak, ölçeğin kısa ve uzun formlarının güvenilirliklerini belirleyebilmek amacıyla iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Uzun formun test-tekrar test güvenilirliğini sınamak üzere Örnekleme-1’deki iki uygulama arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Daha sonra her iki formun yapı geçerliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizleri yürütülmüştür. Takip eden analizlerde yakınsak geçerliliğin sınanması amacıyla kolektif narsisizm ile sosyal kimlik, kör vatanseverlik, sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Son olarak kolektif narsisizmin yordayıcı geçerliğini test etmek amacıyla hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizleri için Mplus8 (Muthén ve Muthén, 1998-2012) programı kullanılmış olup, diğer analizler için SPSS programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1 Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Kolektif Narsisizm Ölçeği’nin dokuz madden oluşan uzun formunun iç tutarlık katsayısı Örnekleme-1 için .86 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin ilk ve (yaklaşık dört hafta sonra alınan) ikinci ölçümü arasındaki korelasyon .66’dır. Ölçeğin beş maddelik kısa formunun iç tutarlık katsayısı ise Örnekleme-2’de .84 olarak bulunmuştur. Bu bulgular, Kolektif Narsisizm Ölçeği’nin her iki

formunun da güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Ayrıca, ölçeğin uzun formu için hesaplanan test-tekrar test korelasyon katsayısının yüksek olması (Cohen, 1988), kolektif narsisizmin zaman içinde görece tutarlı bir kavram olduğunu işaret etmektedir.

3.2 Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

3.2.1. Yapı Geçerliği

Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin uzun ve kısa formlarının tek faktörlü yapılarının (Golec de Zavala ve ark., 2009) Türkiye örnekleminde de geçerli olup olmadığını test etmek amacıyla yürütülen doğrulayıcı faktör analizlerinde en yüksek olabilirlik (Maximum Likelihood Estimation) yöntemi kullanılmıştır. Modellerin uyumunu değerlendirmek için Ki-Kare (X^2), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) ve Standartlaştırılmış Hata Kareleri Ortalamasının Karekökü (Standardized Root Mean Square Residual, SRMR) dikkate alınmıştır. İlgili alan yazında CFI > .95, RMSEA < .08 ve SRMR < .08 (Awang, 2012; Byrne, 1994; Hu ve Bentler, 1999) referans değerlerinin iyi bir model uyumunu işaret ettiği önerilmektedir. Ki kare testinin anlamsız olması iyi bir uyumu işaret etse de, bu test örneklem büyüklüğünden etkilenmekte ve genel olarak anlamlı olmaktadır (Steiger, 2007). Dolayısıyla doğrulayıcı faktör analizleri için daha az güvenilir bir uyum indeksidir (Steiger, 2007).

Örneklem-1'de oluşturulan ilk modelin uyum indeksleri belirtilen referans değerleri ile karşılaştırıldıklarında düşük görünmektedir: $X^2(27) = 118.74$, $p < .001$, $X^2/sd = 4.39$, RMSEA = .12, CFI = .88, SRMR = .06. Uyum indeksleri için önerilen modifikasyonlar incelendikten sonra modelde madde 8 ve madde 9; madde 4 ve madde 9; ile madde 2 ve madde 7 arasında olmak üzere üç tane kovaryans tanımlanmıştır. Bu modifikasyonlar sonucunda modelin veriye uyumunun oldukça iyi olduğu görülmektedir: $X^2(24) = 65.88$, $p < .001$, $X^2/sd = 2.76$, RMSEA = .08, CFI = .95, SRMR = .04.

Örneklem-2 de test edilen ilk modelin uyum indeksleri: $X^2(5) = 28.16$, $p < .001$, $X^2/sd = 5.63$, RMSEA = .09, CFI = .97, SRMR = .03 olarak hesaplanmıştır. Bu indeksler arasından yalnızca RMSEA değerinin beklenenden görece yüksek olduğu görülmektedir. Modifikasyon indeksleri temel alınarak madde 2 ve madde 3 arasında bir kovaryans tanımlandıktan sonra modelin veriye uyumunun yine oldukça iyi olduğu bulunmuştur: $X^2(4) = 10.56$, $p = .03$, $X^2/sd = 2.64$, RMSEA = .06, CFI = .99, SRMR = .02 olarak bulunmuştur. Kolektif narsisizmle ilgili kuramsal bilgiler göz önünde bulundurulduğunda, ölçek maddelerinin ülkenin takdir edilmesi ve hak ettiği saygıyı görmesi isteklerine yönelik anlamsal bir ortaklığı yansıttığı görülmektedir (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2019). Doğrulayıcı faktör analizlerinde aralarında anlamsal ortaklık bulunan maddeler için kovaryans tanımlamak kabul edilebilir bir post-hoc uygulamadır (Brown, 2006).

Aralarında kovaryans tanımlanan maddeler kuramsal açıklama ile uyumlu şekilde ülkenin tanınması ve saygı görmesine ilişkin bir talebi işaret ettiği için yapılan modifikasyonların uygun olduğu düşünülmüştür. Hesaplanan uyum indeksleri ölçeğin hem uzun (Örneklem-1) hem de kısa formunun (Örneklem-2) tek faktörlü yapısının Türkiye örneklemini için de geçerli olduğunu işaret etmektedir. Bu doğrulayıcı faktör analizlerinden gelen faktör yükleri her bir örneklem için Tablo 1’de gösterilmiştir.

	Örneklem-1	Örneklem-2	
	β (SE)	β (SE)	p
1.Keşke diğer gruplar grubumun otoritesini daha çabuk tanısa.	.75 (.03)	-	< .001
2.Grubum özel muameleyi hak eder. ^a	.63 (.05)	.69 (.03)	< .001
3.Grubum hak ettiğini alana kadar asla tatmin olmayacağım. ^a	.78 (.03)	.72 (.03)	< .001
4.Grubumun hak ettiği saygıyı görmesi konusunda ısrarcıyım.	.78 (.03)	-	< .001
5.Başkalarının grubumu eleştirmesi beni gerçekten kızdırır. ^a	.56 (.05)	.67 (.03)	< .001
6.Grubum dünyada önemli bir söz sahibi olsaydı, dünya çok daha iyi bir yer olurdu. ^a	.62 (.05)	.74 (.03)	< .001
7.İnsanlar grubumun başarılarını fark etmediklerinde üzülmem. ^b	.30 (.07)	-	< .001
8.Pek çok kişi grubumun önemini tam olarak anlamış gibi görünmüyor. ^a	.65 (.04)	.69 (.03)	< .001
9.Grubumun gerçek değeri genellikle yanlış anlaşılır.	.58 (.05)	-	< .001

Not. ^a Ölçeğin kısa formunda yer alan maddeler. ^b Uzun formda ters kodlanması gereken madde. β = Standart faktör yükleri

Tablo 1.: Kolektif Narsisizm Ölçeği Maddelerinin Faktör Yükleri
3.2.2. Yakınsak Geçerlik

Ele alınan tüm değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler ve aralarındaki korelasyonlar Örneklem-1 için Tablo 2’de, Örneklem-2 için ise Tablo 3’te gösterilmektedir. Örneklem-1’den gelen bulgular incelendiğinde, kolektif narsisizm ve sosyal kimlik arasında pozitif bir ilişki ($r = .67, p < .001$) olduğu görülmektedir. Örneklem 2’den gelen bulgular değerlendirildiğinde ise kolektif narsisizm ile kör vatanseverlik ($r = .63, p < .001$), sosyal baskınlık yönelimi ($r = .23, p < .001$) ve sağ kanat yetkecilik ($r = .34, p < .001$) arasında pozitif korelasyonlar olduğu görülmektedir. Beklenen yöndeki bu pozitif ve anlamlı ilişkiler **H1a**, **H1b**, **H1c** ve **H1d** hipotezlerini doğrulamakta ve kolektif narsisizmin yakınsak geçerliğine ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

	Ort. (SS)	1	2	3	4	5	6
1. Kolektif narsisizm ^c	4.44 (1.17)	-	.67***	.34***	.08	-.26**	-.08
2. Sosyal kimlik	5.67 (1.10)		-	.32***	.08	-.17*	-.06
3. Sembolik önyargılar	2.83 (0.76)			-	.21**	-.08	-.12
4. Siyasi görüş	2.50 (0.80)				-	.16*	-.26***
5. Yaş	20.65 (2.22)					-	-.17*
6. Cinsiyet	-						-

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$. ^cKolektif narsisizm: uzun form. Cinsiyet: 0 = erkek, 1 = kadın

Tablo 2. Betimsel İstatistikler ve Korelasyonlar (Örneklem-1)

	Ort. (SS)	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Kolektif narsisizm ^d	4.98 (1.36)	-	.63***	.23***	.34***	.19***	.22***	-.02	.05	-.05
2. Kör vatanseverlik	2.96 (0.75)		-	.28***	.47***	.04	.36***	.14**	-.10*	-.12*
3. Sosyal baskınlık yönelimi	3.35 (1.02)			-	.16***	-.01	.16**	-.13**	-.11*	-.07
4. Sağ kanat yetkecilik	4.88 (1.21)				-	-.10*	.42***	.14**	-.08	-.16**
5. Kültürel tehdit	5.97 (1.16)					-	-.16**	-.14**	-.02	.06
6. Siyasi görüş	2.69 (0.94)						-	.18**	-.21***	-.08
7. Yaş	29.14 (10.67)							-	-.16**	.01
8. Cinsiyet	-								-	-.08
9. Eğitim düzeyi	3.58 (0.86)									-

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$. ^dKolektif narsisizm: kısa form. Cinsiyet: 0 = erkek, 1 = kadın

Tablo 3.

3.2.3. Yordayıcı Geçerlik

Kolektif narsisizm ölçeğinin yordayıcı geçerliğini belirleyebilmek için sembolik önyargıların (Örneklem-1) ve kültürel tehdidin (Örneklem-2) bağımlı değişken olarak dahil edildiği iki hiyerarşik regresyon analizi yürütülmüştür. Bu analizin adımları Örneklem-1 için 1) demografik değişkenler, 2) sosyal kimlik ve 3) kolektif narsisizm şeklindedir (Tablo 4).

Örneklem-2'deki adımlar ise 1) demografik değişkenler, 2) sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik, 3) kör vatanseverlik ve 4) kolektif narsisizm şeklindedir (Tablo 5). Bu sayede kolektif narsisizmin sembolik önyargıları ve tehdidi araştırmada yer alan diğer değişkenlerden bağımsız olarak yordadığının gösterilmesi amaçlanmıştır.

Örneklem-1'de üçüncü adımın sonuçları incelendiğinde kolektif narsisizmin ($B = .14$, $SE = .06$, $p = .02$) Kürtlere yönelik önyargıları pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Sosyal kimlik ise bu son adımda önyargıları anlamlı bir şekilde yordamamıştır ($B = .08$, $SE = .06$, $p = .21$).

Örneklem-2'deki son adım incelendiğinde ise (Tablo 5) kolektif narsisizmin ($B = .21$, $SE = .06$, $p < .001$) algılanan kültürel tehdidi olumlu olarak yordadığı görülmektedir. Kör vatanseverlik ise bu son adımda yordayıcı etkisini kaybetmiştir ($B = -.01$, $SE = .11$, $p = .94$). Her iki örneklemde gelen bulgular, kolektif narsisizmin sembolik önyargıları ve algılanan kültürel tehdidi sosyal kimlik, kör vatanseverlik, sosyal baskınlık yönelimi, sağ kanat yetkecilik ve siyasi görüş gibi değişkenlerden ayrı olarak yordadığını göstermektedir. Elde edilen bu sonuçlar **H2a** ve **H2b**'yi doğrulamakta ve Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin hem uzun hem de kısa formlarının (sırasıyla Örneklem-1 ve Örneklem-2) yordayıcı geçerliğinin olduğunu işaret etmektedir.

	Adım 1			Adım 2			Adım 3		
	<i>B(SE)</i>	β	t	<i>B(SE)</i>	β	t	<i>B(SE)</i>	β	t
Yaş	-.05(.02)	-.13	-1.92	-.03(.02)	-.08	-1.23	-.02(.02)	-.05	-0.71
Cinsiyet	-.17(.13)	-.09	-1.25	-.13(.13)	-.07	-1.02	-.11(.13)	-.06	-0.88
Siyasi görüş	.20(.07)	.21**	2.99	.17(.06)	.18**	2.72	.17(.06)	.18**	2.63
Sosyal kimlik				.18(.05)	.25***	3.74	.08(.06)	.11	1.25
Kolektif narsisizm ^c							.14(.06)	.21*	2.40
<i>F</i>		4.86**			7.36***			7.18***	
<i>R</i> ²		.07			.12			.15	
ΔR^2					.05			.03	

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$. ^cKolektif narsisizm: uzun form. Anlamalı β değerleri vurgulanmıştır.

Tablo 4. Sembolik Önyargıları Yordayan Değişkenler (Örneklem-1)

	Adım 1			Adım 2			Adım 3			Adım 4		
	B(SE)	β	t	B(SE)	β	t	B(SE)	β	t	B(SE)	β	t
Yaş	-.02(.01)	-.15**	-2.77	-.02(.01)	-.14**	-2.58	-.02(.01)	-.16**	-2.82	-.01(.01)	-.13*	-2.42
Cinsiyet	-.14(.12)	-.06	-1.12	-.14(.12)	-.06	-1.10	-.13(.12)	-.06	-1.09	-.20(.12)	-.09	-1.65
Eğitim düzeyi	.09(.07)	.07	1.23	.09(.07)	.07	1.20	.08(.07)	.06	1.15	.08(.07)	.06	1.08
Siyasi görüş	-.18(.07)	-.15**	-2.70	-.17(.07)	-.14*	-2.36	-.19(.07)	-.16**	-2.68	-.19(.07)	-.16**	-2.72
Sosyal baskınlık yönelimi				.03(.06)	.03	0.60	.00(.06)	.00	0.04	-.02(.06)	-.02	-0.39
Sağ kanat yetkecilik				-.03(.05)	-.03	-0.54	-.08(.06)	-.09	-1.38	-.11(.06)	-.12 ⁺	-1.94
Kör vatanseverlik							.22(.09)	.14*	2.20	-.01(.11)	-.01	-0.08
Kolektif narsisizm ^d										.21(.06)	.26***	3.81
F		4.93**			3.37**			3.62**			5.10***	
R ²		.06			.06			.07			.11	
ΔR^2					.00			.01			.04	

Not. ⁺p = .05. *p < .05. **p < .01. ***p < .001. ^dKolektif narsisizm: kısa form. Anlamalı β değerleri vurgulanmıştır.

Tablo 5. Kültürel Tehdidi Yordayan Değişkenler (Örneklem-2)

4. Tartışma

Kolektif narsisizm iç grubun mükemmel ve ayrıcalıklı olduğu fakat dış gruplar tarafından yeterince takdir edilmediğine ilişkin inançları yansıtan düşmanlık bir grupla özdeşleşme türüdür (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2019). Alan yazındaki mevcut çalışmalar kolektif narsisizmin gruplar arası önyargıları (Bagci ve ark., 2023; Cai ve Gries, 2013; Golec de Zavala ve Cichocka, 2012; Golec de Zavala ve ark., 2013b; Marchlewska ve ark., 2020) ve tehdit algısını (Golec de Zavala ve ark., 2016; Gries ve ark., 2015; Guerra ve ark., 2022; Marchlewska ve ark., 2020) tutarlı bir şekilde yordadığını göstermektedir. Bu kavramın Türkiye alan yazınındaki bazı ampirik çalışmalarda ele alındığı görülmekle birlikte (örn., Bagci ve ark., 2022, 2023), kavrama ilişkin ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, mevcut çalışmada Kolektif Narsisizm Ölçeği Türkçeye uyarlanarak ölçeğin uzun ve kısa formlarının geçerlik ve güvenilirlikleri iki farklı örnekleme test edilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda yürütülen ilk analizlerde ölçeğin iki formunun iç tutarlılık katsayıları iki farklı örnekleme için hesaplanmıştır. Elde edilen tutarlılık katsayıları orijinal çalışmanın bulguları ile karşılaştırılabilir düzeydedir (Golec de Zavala ve ark., 2009) ve ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ek olarak, ölçeğin uzun formunun test-tekrar test güvenilirliği Örneklem-1’de gösterilmiş ve katılımcıların iki uygulamada aldıkları puanlar arasında yüksek bir korelasyon olduğu bulunmuştur. Takip eden aşamada, ölçeğin orijinal formları için gösterilen tek faktörlü yapısını Türkçe formlar için test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizleri yürütülmüştür. Yapılan analizlerde hem uzun formdaki (Örneklem-1) hem de kısa formdaki (Örneklem-2) maddelerin tek bir faktöre yüklendiği doğrulanmıştır. Aynı zamanda, bu analizler için oluşturulan modellerin uyum indeksi değerlerinin oldukça iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar, ölçeğin tek faktörlü yapısının Türkiye örnekleme için de geçerli olduğunu göstermektedir.

Yakınsak geçerlik açısından ölçeğin ulusla özdeşleşme (**H1a**), kör vatanseverlik (**H1b**), sosyal baskınlık yönelimi (**H1c**) ve sağ kanat yetkecilik (**H1d**) ile pozitif ilişkiler göstereceği öne sürülmüştür. Geçmiş çalışmalar (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2013b, 2016; Marchlewska ve ark., 2020) ve **H1a-H1b** ile tutarlı olarak kolektif narsisizm ile ulusla özdeşleşmeyi işaret eden sosyal kimlik (Örneklem-1) ve kör vatanseverlik (Örneklem-2) arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yine alan yazın (Golec de Zavala ve ark., 2009, 2013a, 2013b) ve **H1b-H1c** hipotezleri ile paralel bir şekilde kolektif narsisizm ile sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik arasında olumlu yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (Örneklem-2). Beklenen doğrultudaki bu bulgular, Kolektif Narsisizm Ölçeği’nin yakınsak geçerliğine ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

Son olarak, yordayıcı geçerlik kapsamında, ölçeğin sembolik yargıları (**H2a**) ve kültürel tehdidi (**H2b**) pozitif yönde yordaması beklenmiştir. Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin uzun formunun (Örnekleme-1), **H2a**'yı doğrulayan şekilde Kürtlere yönelik sembolik önyargıları olumlu yönde yordadığı görülmüştür. Yine beklentilerle tutarlı olarak ölçeğin kısa formu da (Örnekleme-2) **H2b**'yi doğrulamış ve Suriyelilere yönelik algılanan kültürel tehdidi pozitif olarak yordamıştır. Ek olarak, bu ilişkiler test edilirken sosyal kimlik (Örnekleme-1), kör vatanseverlik, sosyal baskınlık yönelimi ve sağ kanat yetkecilik (Örnekleme-2) gibi değişkenlerin etkileri kontrol edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, geçmişteki araştırma sonuçları ile paralellik göstermekte (Bagci ve ark., 2023; Golec de Zavala ve ark., 2009, 2013b; Gries ve ark., 2015) ve kolektif narsisizmin gruplar arası istenir olmayan çıktıları yordamada önemli bir değişken olduğuna işaret etmektedir.

Bu noktada, mevcut çalışmadaki ulusla özdeşleşme-önyargılar ilişkisine bir parantez açmak gereklidir. Sosyal Kimlik Kuramı'ndan yola çıkarak ulusla güçlü bir özdeşim kurmanın önyargıların kaynağı olabileceği düşünülebilir (Brown, 2000; Tajfel ve Turner, 1979). Fakat kolektif narsisizme ilişkin kuramsal çerçeve ulusla özdeşleşmeyi geleneksel 'Tajfelian' tanımı ile ele alan ve ölçen ölçeklerin (Cameron, 2004; Leach ve ark., 2008) bu özdeşleşmenin *güvenli* (secure) doğasını ayırtıramadığını öne sürmektedir (Cislak ve Cichocka, 2023). Araştırmacılar kolektif narsisizmin çıktılarını araştırırken kolektif narsisizm ve grupla özdeşleşme arasındaki ortak varyansı regresyon yönemiyle ayırtırmaktadır (örn., Golec de Zavala ve ark., 2013a; Marchlewska ve ark., 2020). Kolektif narsisizmden ayrıştırılmış grupla özdeşleşme, *güvenli özdeşleşme* olarak isimlendirilmektedir. Bir gruba yönelik alçakgönüllü olumlu hisleri yansıtan güvenli özdeşleşme, grubun dış gruplar tarafından onaylanmasına bağlı değildir (Golec de Zavala ve ark., 2013b). Kolektif narsisizmin tersine, güvenli özdeşleşmenin kökeninde kontrol ve benlik saygısı gibi ihtiyaçların bireysel düzeyde doyurulmuş olması yatmaktadır (Cichocka ve ark., 2018; Golec de Zavala ve ark., 2020). Bu sebeple, gruplar arası ya da grup içi ilişkiler açısından çıktıları da kolektif narsisizmden farklılaşmaktadır. Örneğin, gruplar arası ilişkiler söz konusu olduğunda ulusal kolektif narsisizmden ayrıştırılmış ulusla güvenli özdeşleşme ile önyargılar ve düşmanca tepkiler arasında negatif (örn., Golec de Zavala ve ark., 2013a, 2013b) ya da anlamsız ilişkiler görülmektedir (örn., Cichocka ve ark., 2016; Marchlewska ve ark., 2022).

4.1 Sınırlılıklar ve Öneriler

Mevcut çalışmanın değerlendirilen bulgularının yanı sıra bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. İlk olarak, ölçeğin psikometrik özelliklerinin yalnızca ulus kapsamında değerlendirilmesi bir kısıtlılık olarak düşünülebilir. Kolektif narsisizm çeşitli gruplar temelinde ölçülebilir olsa da (Bocian ve ark., 2021;

Eker ve ark., 2023; Golec de Zavala ve ark., 2009; Górska ve ark., 2020; Larkin ve Fink, 2019), ölçeğin orijinal çalışmasında olduğu gibi bu çalışmada da ulusal grup (Türkler) referans gösterilerek değerlendirilmiştir. Ancak referans grubun ulus olması, özellikle yakınsak geçerlik test edilirken ele alınan değişkenler ve ölçeğin orijinal çıkış noktası (Golec de Zavala ve ark., 2009) açısından makul görünmektedir. Ek olarak, ölçeğin hali hazırda var olan farklı gruplardaki narsisistik özdeşimi ölçmek için de uygun olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, gelecekteki çalışmalarda ölçeğin psikometrik özellikleri farklı sosyal kategoriler (örn., dini mezhepler, etnik köken, siyasi parti, cinsiyet vb.) açısından test edilebilir.

Araştırmacılar, kolektif narsisizmin ve güvenli özdeşleşmenin farklılaşan çıktılarını incelerken ağırlıklı olarak kolektif narsisizm ve grupla özdeşleşme arasındaki ortak varyansı çeşitli gruplar temelinde ayırtmaktadırlar (Cislak ve Cichocka, 2023). Grupla özdeşleşme ölçekleri de doğrudan ulus gibi belli bir gruba atıfta bulunmadıklarından kolektif narsisizm gibi farklı gruplar referans gösterilerek kullanılabilirler (Leach ve ark., 2008). Dolayısıyla bu uygulama, kolektif narsisizm özellikle farklı gruplarda araştırıldığında oldukça kullanışlı olmaktadır (örn., kadın-erkek kategorileri, Górska ve ark., 2020; Marchkewska ve ark., 2022). Buradan yola çıkarak, araştırmacılara Kolektif Narsisizm Ölçeği'ni Cameron (2004) ya da Leach ve arkadaşlarının (grup düzeyinde benlik yatırımı, 2008) grupla özdeşleşme ölçekleri ile birlikte kullanmaları önerilebilir. Böylece, grupla özdeşleşme kolektif narsisizmden ayırtılabilir ve güvenli özdeşleşmenin çıktıları farklı gruplar açısından değerlendirilebilir.

Kolektif narsisizm ulus temelinde ölçüldüğünde yine doğrudan uluslara atıfta bulunan milliyetçilik (Kosterman ve Feshbach, 1989; Lyons ve ark., 2010) ve ulusu yüceltme (Cichocka ve ark., 2016; Roccas ve ark., 2006) gibi diğer düşmanlı ulusal özdeşleşme türleri ile de orta düzeyde pozitif ilişkiler göstermektedir. Bu çalışmada bu türlerden yalnızca kör vatanseverlik (Schatz ve ark., 1999) ele alınmıştır. Kolektif narsisizme ilişkin kuramsal açıklamalar, bu kimliğin diğer düşmanlı türdeki özdeşleşmelerin altında yatan daha kapsamlı bir tanınma ihtiyacına işaret ettiğini öne sürmektedir (Cislak ve Cichocka, 2023; Golec de Zavala ve ark., 2019). Örneğin, boylamsal çalışmalarda ulusal kolektif narsisizm milliyetçiliği yordamaktadır (Federico ve ark., 2023). Kolektif narsisizmi uluslar temelinde incelemek isteyen araştırmacıların gelecekteki çalışmalarda milliyetçilik ya da ulusu yüceltme gibi diğer ulus referanslı özdeşimlere de odaklanmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada ayırt edici geçerliğin ele alınmaması bir diğer kısıtlılık olarak düşünülebilir. Çeşitli araştırmalar kolektif narsisizm ile bireysel düzeyde ölçülen kırılğan ve grandiyöz narsisizm arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler olduğunu göstermektedir (detaylı bir derleme için bkz.,

Golec de Zavala ve ark., 2019). Fakat gruplar arası çıktılar bireysel narsisizm tarafından değil kolektif narsisizm tarafından yordamaktadır (Golec de Zavala ve ark., 2009; Golec de Zavala ve ark., 2013a). Gelecekte Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini inceleyecek araştırmacılara ayırt edici geçerliği göstermek için bireysel narsisizmi ve agresyonu da incelemeleri önerilebilir.

Çalışmadaki bir diğer sınırlılık ise ölçeğin yordayıcı geçerliği için iki değişkenin (sembolik önyargılar ve kültürel tehdit) test edilmesidir. Ulusal kolektif narsisizm burada ele alınan değişkenlerin yanı sıra siyaset psikolojisi açısından komplo teorilerine inanmayı (Cichocka ve ark., 2016), çevrecilik karşıtı tutumları (Cislak ve ark., 2018) Avrupa Birliği gibi uluslararası (supranational) yapılardan memnuniyetsizliği (Golec de Zavala ve ark., 2017; Marchlewska ve ark., 2018), popülist siyasi adaylara oy verme niyetlerini (Lantos ve Forgas, 2021) yordamaktadır. Ulusal kolektif narsisizm grup içi ilişkiler açısından değerlendirildiğinde ülkenin imajının iyi görünmesi için diğer vatandaşların sağlığını tehlikeye atabilecek uygulamaları desteklemeyi (Gronfeldt ve ark., 2023) yordamaktadır. Ek olarak, iş yerleri kapsamında ele alınan örgütsel düzeyde kolektif narsisizm diğer çalışanları kendi çıkarı için kullanma (Cichocka ve ark., 2022a) ve diğer çalışanların arkasından iş çevirme niyetleri ile ilişkilidir (Biddlestone ve ark., 2022). Buradan yola çıkarak, konu ile ilgili Türkiye'de farklı gruplara odaklanan ve farklı kriter değişkenlerini ele alan çalışmaların yürütülmesi de önerilmektedir.

Kolektif narsisizm her ne kadar zaman içinde görece sabit bir olgu olsa da, özellikle gruplar arası ilişkilerde iç grubun imajını zedeleyecek bir tehdit ya da aşağılama algılandığında tetiklenmektedir (Cichocka, 2016). Kolektif narsisizmin savunmacı doğası kendini bu gibi durumlarda daha belirgin olarak göstermektedir. Örneğin, deneysel çalışmalarda kendi ülkelerini eleştiren bir gazetecinin ya da Erasmus öğrencisinin yazısını okuyan katılımcılar arasında artan ulusal kolektif narsisizm düzeyi, bu eleştirileri yapan kişileri cezalandırma isteğini yordamıştır (Golec de Zavala ve ark., 2013a). Algılanan aşağılamaya doğrudan düşmanca tepkiler vermek mümkün olmadığında ise kolektif narsisizmle ilişkili olan savunmacılık dolaylı yollardan ortaya çıkabilir (Golec de Zavala ve ark., 2016). Bu çalışmada, ulusal kolektif narsisizm düzeyi daha yüksek olan katılımcılar, kendi ülkelerini aşağıladığını düşündükleri ülkelerin başına gelen kötü durumlardan (örn., ekonomik kriz) memnuniyet duyduklarını belirtmiştir. Mevcut çalışma ölçek uyarlaması kapsamında yalnızca korelasyonel ilişkileri ele almıştır. Gelecekteki çalışmalar kolektif narsisizmin gruplar arası etkilerini incelerken deneysel manipülasyonlara odaklanabilirler.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, mevcut çalışmadan gelen bulgular, Kolektif Narsisizm Ölçeği'nin hem uzun hem de kısa formlarının Türkiye örnekleminde de

geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Kolektif narsisizmin araştırılması grupla güvenli özdeşleşmenin kökenlerini ve doğasını da aydınlatmaktadır. Bunun yanında, kolektif narsisizmin farklı sosyal kategorilerde araştırılabilir olması sosyal psikoloji, endüstri-örgüt psikolojisi ve politik psikoloji gibi alanlardan gelen bulguları ortak bir şekilde anlamlandırmak için bir potansiyel bir çerçeve sunmaktadır (Cislak ve Cichocka, 2023). Psikometrik özellikleri iki farklı örnekleme test edilen bu ölçeğin, Türkiye’de yürütülen araştırmalarda da belirtilen alanlardaki çalışmalar için açıklayıcı olacağı düşünülmektedir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarların herhangi bir çıkara dayalı ilişkisi bulunmamaktadır.

ETİK ONAY/KATILIMCI ONAMI

Makalede yer alan araştırmalar Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun oldukları kararı verilmiştir (tarih: 22.03.2023, protokol no: 230036/karar no: 42). Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

MADDİ DESTEK

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

YAZAR KATKILARI

*İE: Araştırma fikri, araştırmanın tasarlanması, veri toplama, veri analizi ve yazım **EHA: araştırmanın tasarlanması, verileri analize hazırlama, son okuma ve eleştirel geri bildirim.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. (1998). *Critical models: Interventions and catchwords*. Columbia University Press. (Orijinal eserin yayın tarihi: 1963).
- Altemeyer, B. (1998). The other “authoritarian” personality. *Advances in Experimental Social Psychology*, 30, 47–91. <http://dx.doi.org/10.1027/1614-0001.27.3.117>
- Awang, Z. (2012). *Research methodology and data analysis*. Universiti Teknologi MARA Publication Centre.
- Bagci, S. C., Acar, B., Eryuksel, E., ve Ustun, E. G. (2022). Collective narcissism and ingroup satisfaction in relation to collective action tendencies: The case of LGBTI individuals in Turkey. *TPM-Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 29(1), 23–38. <https://dx.doi.org/10.4473/TPM29.1.3>
- Bagci, S. C., Stathi, S. ve Golec de Zavala, A. (2023). Social identity threat across group status: Links to psychological well-being and intergroup bias through collective narcissism and ingroup satisfaction. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, 29(2), 208–220. <https://doi.org/10.1037/cdp0000509>
- Balaban, Ç. D. (2013). *The roles of intergroup threat, social dominance orientation and right wing authoritarianism in predicting Turks' prejudice toward Kurds*. [Yayınlanmamış Master Tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi.
- Biddlestone, M., Cichocka, A., Głowczewski, M. ve Cislak, A. (2022). Their own worst enemy? Collective narcissists are willing to conspire against their ingroup. *British Journal of Psychology*, 113(4), 894–916. <https://doi.org/10.1111/bjop.12569>
- Bocian, K., Cichocka, A. ve Wojciszke, B. (2021). Moral tribalism: Moral judgments of actions supporting ingroup interests depend on collective narcissism. *Journal of Experimental Social Psychology*, 93. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2020.104098>
- Brewer, M. B. (1999). The psychology of prejudice: Ingroup love and outgroup hate? *Journal of Social Issues*, 55(3), 429–444. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00126>
- Brown, R. (2000). Social identity theory: Past achievements, current problems and future challenges. *European Journal of Social Psychology*, 30(6), 745–778. [https://doi.org/10.1002/1099-0992\(200011/12\)30:6<745::AID-EJSP24>3.0.CO;2-O](https://doi.org/10.1002/1099-0992(200011/12)30:6<745::AID-EJSP24>3.0.CO;2-O)
- Brown, T. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. The Guilford Press.
- Byrne, B. M. (1994). *Structural equation modeling with EQS EQS/Windows: Basic concepts, applications, and programming*. Thousand Oaks: Sage.
- Cai, H. ve Gries, P. (2013). National narcissism: International dimensions and international correlates. *PsyCH Journal*, 2(2), 122–132. <https://doi.org/10.1002/pchj.26>

- Cameron, J. E. (2004). A three-factor model of social identity. *Self and Identity*, 3(3), 239–262. <https://doi.org/10.1080/13576500444000047>
- Cevizoğlu, M. H. (2018). *Benlik, intihar ve kolektif narsisizm bağlamında kitle psikolojisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Cichocka, A. (2016). Understanding defensive and secure in-group positivity: The role of collective narcissism. *European Review of Social Psychology*, 27(1), 283–317. <https://doi.org/10.1080/10463283.2016.1252530>
- Cichocka, A., Cislak, A., Gronfeldt, B. ve Wojcik, A. D. (2022a). Can ingroup love harm the ingroup? Collective narcissism and objectification of ingroup members. *Group Processes & Intergroup Relations*, 25(7), 1718–1738. <https://doi.org/10.1177/13684302211038058>
- Cichocka, A., Golec de Zavala, A., Marchlewska, M., Bilewicz, M., Jaworska, M. ve Olechowski, M. (2018). Personal control decreases narcissistic but increases non-narcissistic in-group positivity. *Journal of Personality*, 86(3), 465–480. <https://doi.org/10.1111/jopy.12328>
- Cichocka, A., Marchlewska, M., Golec de Zavala, A. ve Olechowski, M. (2016). ‘They will not control us’: Ingroup positivity and belief in intergroup conspiracies. *British Journal of Psychology*, 107(3), 556–576. <https://doi.org/10.1111/bjop.12158>
- Cichocka, A., Bocian, K., Winiewski, M. ve Azevedo, F. (2022b). “Not Racist, But...”: Beliefs about immigration restrictions, collective narcissism, and justification of ethnic extremism. *Political Psychology*, 43(6), 1217–1234. <https://doi.org/10.1111/pops.12813>
- Cingöz-Ulu, B. (2008). *Structure of Turkish national identity and attitudes towards ethno-cultural groups in Turkey*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. University of York.
- Cislak, A. ve Cichocka, A. (2023). National narcissism in politics and public understanding of science. *Nature Reviews Psychology*, 2(12), 740–750. <https://doi.org/10.1038/s44159-023-00240-6>
- Cislak, A., Wojcik, A. D. ve Cichocka, A. (2018). Cutting the forest down to save your face: Narcissistic national identification predicts support for anti-conservation policies. *Journal of Environmental Psychology*, 59, 65–73. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2018.08.009>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. Baskı). New York: Routledge.
- Dyduch-Hazar, K., Mroziński, B. ve Golec de Zavala, A. (2019). Collective narcissism and in-group satisfaction predict opposite attitudes toward refugees via attribution of hostility. *Frontiers in Psychology*, 10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01901>
- Eker, İ. (2023). Kolektif narsisizmin siyaset psikolojisi açısından çıktıları üzerine bir derleme. *Nesne*, 11(28), 310–323. <https://doi.org/10.7816/nesne-11-28-08>

- Eker, I., Cichocka, A. ve Sibley, C. G. (2023). Investigating motivations underlying collective narcissism and in-group identification. *Group Processes & Intergroup Relations*, 26(3), 669–695. <https://doi.org/10.1177/13684302221081470>
- Ellemers, N., Kortekaas, P. ve Ouwerkerk, J. W. (1999). Self-categorisation, commitment to the group and group self-esteem as related but distinct aspects of social identity. *European Journal of Social Psychology*, 29(2-3), 371–389. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)10990992\(199903/05\)29:2/3<371::AID-EJSP932>3.0.CO;2-U](https://doi.org/10.1002/(SICI)10990992(199903/05)29:2/3<371::AID-EJSP932>3.0.CO;2-U)
- Emmons, R. A. (1987). Narcissism: Theory and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 11–17. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.1.11>
- Federico, C. M., Golec De Zavala, A. ve Bu, W. (2023). Collective narcissism as a basis for nationalism. *Political Psychology*, 44(1), 177–196. <https://doi.org/10.1111/pops.12833>
- Fromm, E. (1973). *The anatomy of human destructiveness*. Pimlico/Random House.
- Golec de Zavala, A. G. ve Cichocka, A. (2012). Collective narcissism and anti-Semitism in Poland. *Group Processes & Intergroup Relations*, 15(2), 213–229. <https://doi.org/10.1177/1368430211420891>
- Golec de Zavala, A. ve Schatz, R. T. (2013). Extreme forms of ingroup positivity and their negative consequences for intergroup relations. A. Golec de Zavala, ve A. Cichocka, A. (Ed.), *Social psychology of social problems: The intergroup context içinde* (ss. 203–208). Palgrave Macmillan.
- Golec de Zavala, A., Cichocka, A. ve Bilewicz, M. (2013b). The paradox of in-group love: Differentiating collective narcissism advances understanding of the relationship between in-group and out-group attitudes. *Journal of Personality*, 81(1), 16–28. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2012.00779.x>
- Golec de Zavala, A., Cichocka, A. ve Iskra-Golec, I. (2013a). Collective narcissism moderates the effect of in-group image threat on intergroup hostility. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(6), 1019–1039. <https://doi.org/10.1037/a0032215>
- Golec de Zavala, A., Cichocka, A., Eidelson, R. ve Jayawickreme, N. (2009). Collective Narcissism and its social consequences. *Journal of personality and social psychology*, 97(6), 1074–1096. <https://doi.org/10.1037/a0016904>
- Golec de Zavala, A., Dyduch-Hazar, K. ve Lantos, D. (2019). Collective narcissism: Political consequences of investing self-worth in the ingroup's image. *Political Psychology*, 40(Suppl 1), 37–74. <https://doi.org/10.1111/pops.12569>
- Golec de Zavala, A., Federico, C. M., Sedikides, C., Guerra, R., Lantos, D., Mroziński, B., Cypryańska, M. ve Baran, T. (2020). Low self-esteem predicts out-group derogation via collective narcissism, but this relationship

- is obscured by in-group satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 119(3), 741–764. <https://doi.org/10.1037/pspp0000260>
- Golec de Zavala, A., Guerra, R. ve Simão, C. (2017). The relationship between the Brexit vote and individual predictors of prejudice: Collective narcissism, right wing authoritarianism, social dominance orientation. *Frontiers in Psychology*, 8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.02023>
- Golec de Zavala, A., Peker, M., Guerra, R. ve Baran, T. (2016). Collective narcissism predicts hypersensitivity to in-group insult and direct and indirect retaliatory intergroup hostility. *European Journal of Personality*, 30(6), 532–551. <https://doi.org/10.1002/per.2067>
- Górska P., Stefaniak A., Malinowska K., Lipowska K., Marchlewska M., Budziszewska M. ve Maciantowicz O. (2020). Too great to act in solidarity: The negative relationship between collective narcissism and solidarity-based collective action. *European Journal of Social Psychology*, 50(3), 561–578. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2638>
- Gries, P., Sanders, M.A., Stroup, D. R. ve Cai H. (2015). Hollywood in China: How American popular culture shapes Chinese views of the “beautiful imperialist” – An experimental analysis. *The China Quarterly*, 224, 1070-1082. <https://doi.org/10.1017/S0305741015000831>
- Gronfeldt, B., Cislak, A., Sternisko, A., Eker, I. & Cichocka, A., (2023). A small price to pay: National narcissism predicts readiness to sacrifice of in-group members to defend the in-group image. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 49(4), 612–626. <https://doi.org/10.1177/01461672221074790>
- Guerra, R., Bierwiazek, K., Ferreira, M., Golec de Zavala, A., Abakoumkin, G., Wildschut, T. ve Sedikides, C. (2022). An intergroup approach to collective narcissism: Intergroup threats and hostility in four European Union countries. *Group Processes & Intergroup Relations*, 25(2), 415–433. <https://doi.org/10.1177/1368430220972178>
- Güldü, Ö. (2011). Sağ kanat yetkecilik ölçeği: Uyarlama Çalışması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 27–51. https://doi.org/10.1501/sbder_0000000033
- Hamer, K., Penczek, M. ve Bilewicz, M. (2018). Between universalistic and defensive forms of group attachment. The indirect effects of national identification on intergroup forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 131, 15–20. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.03.052>
- Hu, L. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Karaçanta, H. (2002). *Üniversite öğrencilerinin sosyal baskınlık yönelimi ve bazı değişkenler açısından karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Kaval, C. (2021). *Predictors of competitive victimhood beliefs in Turkey's conflict: Turkish and Kurdish intergroup context* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sabancı Üniversitesi.
- Kosterman, R. ve Feshbach, S. (1989). Toward a measure of patriotic and nationalistic attitudes. *Political Psychology*, 10(2), 257–274. <https://doi.org/10.2307/3791647>
- Lantos, D. ve Forgas, J. P. (2021). The role of collective narcissism in populist attitudes and the collapse of democracy in Hungary. *Journal of Theoretical Social Psychology*, 5(2), 65–78. <https://doi.org/10.1002/jts5.80>
- Larkin, B. ve Fink, J. S. (2019). Toward a better understanding of fan aggression and dysfunction: The moderating role of collective narcissism. *Journal of Sport Management*, 33(2), 69–78. <https://doi.org/10.1123/jsm.2018-0012>
- Leach, C. W., van Zomeren, M., Zebel, S., Vliek, M. L. W., Pennekamp, S. F., Doosje, B., Ouwerkerk, J. W. ve Spears, R. (2008). Group-level self-definition and self-investment: A hierarchical (multicomponent) model of in-group identification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(1), 144–165. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.1.144>
- Lyons, P. A., Kenworthy, J. B. ve Popan, J. R. (2010). Ingroup identification and group-level narcissism as predictors of U.S. citizens' attitudes and behavior toward Arab immigrants. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(9), 1267–1280. <https://doi.org/10.1177/0146167210380604>
- Marchlewska, M., Cichocka, A., Jaworska, M., Golec de Zavala, A. & Bilewicz, M. (2020). Superficial ingroup love? Collective narcissism predicts ingroup image defense, outgroup prejudice, and lower ingroup loyalty. *British Journal of Social Psychology*, 59(4), 857–875. <https://doi.org/10.1111/bjso.12367>
- Marchlewska, M., Cichocka, A., Panayiotou, O., Castellanos, K. ve Batayneh, J. (2018). Populism as identity politics. Perceived in-group disadvantage, collective narcissism, and support for populism. *Social Psychological and Personality Science*, 9(2), 151–162. <https://doi.org/10.1177/1948550617732393>
- Marchlewska, M., Górski, P., Green, R., Szczepańska, D., Rogoza, M., Molenda, Z. ve Michalski, P. (2024). From individual anxiety to collective narcissism? Adult attachment styles and different types of national commitment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 50(4), 495–515. <https://doi.org/10.1177/01461672221139072>
- Marchlewska, M., Górski, P., Malinowska, K. ve Jarosław, K. (2022). Threatened masculinity: Gender-related collective narcissism predicts prejudice toward gay and lesbian people among heterosexual men in Poland. *Journal of Homosexuality*, 69(7), 1222–1237. <https://doi.org/10.1080/00918369.2021.1907067>

- McConahay, J. B., Hardee, B. B. ve Batts, V. (1981). Has racism declined in America? It depends on who is asking and what is asked. *The Journal of Conflict Resolution*, 25(4), 563-579. <https://doi.org/10.1177/002200278102500401>
- Muthén, L. K. ve Muthén, B. O. (1998-2017). Mplus: Statistical analysis with latent Variables: User's Guide (Version 8). Muthén & Muthén
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3. Baskı). New York: McGraw-Hill.
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M. ve Malle, B. F. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(4), 741-763. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.67.4.741>
- Raskin, R. ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890-902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.890>
- Roccas, S., Klar, Y. ve Liviatan, I. (2006). The paradox of group-based guilt: Modes of national identification, conflict vehemence, and reactions to the in-group's moral violations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 698-711. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.4.698>
- Schatz, R. T., Staub, E. ve Lavine, H. (1999). On the varieties of national attachment: Blind versus constructive patriotism. *Political Psychology*, 20(1), 151-174. <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00140>
- Sedikides, C. (2021). In search of Narcissus. *Trends in Cognitive Sciences*, 25(1), 67-80. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2020.10.010>
- Sidanius, J. ve Pratto, F. (1999). *Social dominance: An intergroup theory of social hierarchy and oppression*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139175043>
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*, 42(5), 893-898. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.09.017>
- Stephan, W. G., Ybarra, O. ve Bachman, G. (1999). Prejudice toward immigrants: An integrated threat theory. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(11), 2221-2237. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.1999.tb00107.x>
- Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories—Studies in social psychology*. Cambridge University Press.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The social psychology of intergroup relations* içinde (ss. 33-44). Brooks/Cole.
- Turner, J. C. (1985). Social categorization and the self-concept: A social-cognitive theory of group behavior. E. J. Lawler (Ed.), *Advances in group processes: Theory and research* içinde (ss. 77-122). JAI Press.

Yazıcı, S. ve Yazıcı, F. (2010). Yurtseverlik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7, 902-917.